

УДК 330.142.26:339.17(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/157-11>**Стратійчук В. М.**аспірант кафедри економіки та фінансів підприємства,
Київський національний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9754-5028>**Stratiichuk Victoria**

Kyiv National University of Trade and Economics

ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Фінансування оборотних активів є одним з основних етапів процесу управління ними. У статті проведено аналіз сучасного стану фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України. На основі результатів анкетування вибірки підприємств торгівлі України визначено причини виявлених тенденцій фінансування оборотних активів. Ідентифіковано основні джерела фінансування оборотних активів підприємств торгівлі у розрізі їх розмірів, видів торговельної діяльності. Здійснено кількісний аналіз впливу основних зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на рівень забезпечення поточної діяльності підприємств торгівлі України власним оборотним капіталом. В результаті проведеного аналізу виокремлено найбільш суттєві якісні та кількісні фактори впливу на рівень забезпечення поточної діяльності підприємства торгівлі України власним оборотним капіталом.

Ключові слова: підприємство торгівлі, оборотні активи, власний оборотний капітал, фінансування оборотних активів, джерело фінансування оборотних активів.

CURRENT ASSETS FINANCING OF TRADING COMPANIES IN UKRAINE: DEVELOPMENT TRENDS AND INFLUENCE FACTORS

Current assets management is based on a dualistic approach that combines planning the required amount of current assets and finding sources of funding. The latter component plays an important role in the performance of the enterprise as a whole, because the financing of current assets is based on the financial structure of the capital of enterprise as a whole and its financial condition. Provision of the enterprise of trade with own financial resources for financing of current assets provides increase of its economic and financial safety. The study of this issue is relevant for trade enterprises, whose current assets are the main operating resource. The study of the state of financing of current assets will allow us to conclude on the effectiveness of the use of financial resources that provide the operational activities of trade enterprises. The article used a combination of methods and approaches that allow implementing system-conceptual integrity of the study: statistical, analysis and synthesis, comparison and generalization, induction and deduction. The purpose of the article is to identify current trends in the process of financing current assets of trade enterprises of Ukraine and the reasons for their occurrence. The analysis revealed a low level of provision of trade enterprises of Ukraine with working capital. The reasons for this state of financing current assets are the low level of use by large enterprises of their own financial resources to finance current assets. The level of ensuring the current activity of enterprises with trade in working capital is most affected by changes in sales, net profit, equity and changes in the discount rate of the NBU. As the results of the questionnaire showed, the level of providing their current activities with working capital is also influenced by the size of the enterprise, its specialization, and type of trade and so on. The identified trends and factors of influence will allow building a method of optimizing the structure of sources of financing current assets. Further research on this issue will concern the determination of the optimal policy of financing current assets taking into account certain factors of influence for trade enterprises of Ukraine.

Keywords: trade enterprise, current assets, working capital, financing of current assets, source of financing of current assets.

JEL classification: D24, G32, Q14.

Постановка проблеми. Процес управління оборотними активами підприємства торгівлі характеризується дуалістичним характером, що, з одного боку, потребує формування необхідного обсягу оборотних активів для ефективного функціонування підприємства, а з іншого боку, передбачає пошук джерел фінансування визначеної суми оборотних активів. Таким чином, фінансування оборотних активів відіграє важливу роль у процесі управління ними, а також обумовлюється загальним фінансовим станом підприємства торгівлі, свідчить про рівень фінансової безпеки підприємства. Дослідження сучасного стану фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України, а також факторів, що на нього впливають, дасть змогу удосконалити процес вибору джерел фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фінансування оборотних активів присвячені науковій праці сучасних науковців. Зокрема, І.О. Бланк [1, с. 374], Н.О. Власова [6], Г.О. Нагаєва [4, с. 285–286], П.А. Стецюк [5, с. 14] досліджували методи та показники оцінювання ефективності фінансування оборотних активів. Зарубіжні науковці Дж.К. Шим, Дж.Г. Сігел [8] та вітчизняні вчені О.М. Філіпенко [7], С.Б. Довбня [2] обґрунтували основні джерела фінансування оборотних активів. С.О. Зубков [3] визначив критерії ефективності фінансування оборотних активів підприємства. Спираючись на наукові розробки вищезазначених авторів, маємо дослідити сучасні тенденції розвитку та фактори впливу на процес фінансування оборотних активів підприємств торгівлі, які з огляду на інтенсивність зміни економічного становища в країні характеризуються швидкою мінливістю.

Мета статті полягає у визначенні сучасних тенденцій фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України, їх причин та факторів впливу.

Виклад основного матеріалу. Діагностика ефективності фінансування оборотних активів здійснюється на основі розрахунку основних коефіцієнтів. Професор І.О. Бланк вважає головним індикатором вибору способу фінансування оборотних активів коефіцієнт чистих оборотних активів [24, с. 374]. Водночас сучасна вітчизняна науковиця Н.О. Власова з колективом співавторів виокремлює цей показник, називаючи його коефіцієнтом забезпеченості поточної діяльності власним оборотним капіталом (ВОК) [13]. Поділяючи думку вчених, ми вважаємо, що саме цей показник разом із часткою власного оборотного капіталу є основним індикатором фінансування оборотних активів.

Проаналізуємо цей показник для підприємств торгівлі України (табл. 1). Динаміка коефіцієнта забезпечення поточної діяльності ВОК свідчить про позитивні значення цього коефіцієнта для всіх підприємств України до 2015 року та від'ємні значення показника з 2016 року, аналогічна ситуація спостерігалася для підприємств інших галузей без урахування торгівлі. Для підприємств торгівлі тенденція була більш позитивною, адже протягом досліджуваного періоду від'ємні значення коефіцієнта забезпечення поточної діяльності ВОК спостерігалися лише у 2014–2015 роках як наслідок впливу фінансової кризи в економіці України на фоні політичної та економічної нестабільності. Проте з 2016 року фінансовий стан підприємств торгівлі почав покращуватися, про що свідчать додатні значення коефіцієнта забезпечення поточної діяльності власним оборотним капіталом.

Аналіз цього показника для підприємств різних видів торгівлі та розмірів показав, що найвищий рівень коефіцієнта забезпечення поточної діяльності ВОК

спостерігався у підприємств торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонту та групи великих підприємств, а найнижчий – у підприємств оптової торгівлі та групи середніх підприємств досліджуваної галузі. Така ситуація пояснюється вищим обсягом оборотних активів, а також необхідних фінансових ресурсів для їх фінансування підприємствами оптової торгівлі порівняно з обсягом оборотних активів підприємств роздрібною торгівлі, які оптові підприємства сьогодні не здатні покривати власними фінансовими ресурсами.

Виявлена нестабільність розвитку коефіцієнта забезпечення поточної діяльності ВОК створює необхідність детальнішого аналізу ефективності фінансування оборотних активів. На нашу думку, одним із важливих показників фінансування оборотних активів є також частка власного капіталу у їх фінансуванні. Задля проведення аналізу частки власного капіталу у фінансуванні оборотних активів було здійснено анкетне опитування вибірки підприємств торгівлі України, яка нараховує 65 підприємств. В результаті анкетування було виявлено (рис. 1), що у 43,1% підприємств вибірки основним джерелом фінансування оборотних активів є власний капітал, у 20% підприємств частка власного капіталу в загальній сумі оборотних активів складає 20–30%, лише 12,3% підприємств вибірки фінансують оборотні активи, використовуючи менше 10% власного капіталу.

В цьому контексті з'ясуємо причину виявлених дисбалансів у визначених показниках коефіцієнта забезпечення поточної діяльності ВОК та частки використання власного капіталу для фінансування оборотних активів. Задля цього розподілимо результати анкетного опитування щодо підприємств різних розмірів і видів торгівлі. Беручи до уваги те, що кількість підприємств кожної групи різна, визначимо ці показники у відсотках для кожної групи (табл. 2).

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнта забезпечення поточної діяльності власним оборотним капіталом підприємств торгівлі України у 2012–2018 роках

Показники	Роки							Абсолютний приріст базовий (2018/2012 роки)
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Загалом по Україні	0,15	0,12	0,04	0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,0030
Підприємства інших видів економічної діяльності	0,19	0,16	0,06	0,01	-0,02	-0,04	-0,04	-0,0077
Підприємства торгівлі загалом	0,08	0,05	-0,03	-0,02	0,00	0,03	0,03	-0,06
У розрізі видів торгівлі								
Підприємства торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	0,21	0,17	0,05	0,05	0,16	0,17	0,14	-0,07
Підприємства оптової торгівлі	0,09	0,05	-0,02	-0,02	-0,02	0,01	0,01	-0,08
Підприємства роздрібною торгівлі	0,01	0,00	-0,10	-0,05	0,09	0,09	0,09	0,08
У розрізі розмірів підприємства								2018/2013 роки
Великі підприємства	*	0,06	-0,02	0,14	0,10	0,08	0,01	-0,05
Середні підприємства	*	0,06	0,00	-0,06	0,02	0,00	-0,01	-0,06
Малі підприємства	*	0,04	-0,07	-0,10	-0,07	0,01	0,07	0,03
зокрема, мікропідприємства	*	-0,03	-0,13	-0,11	-0,08	0,03	0,08	0,11

* неможливо проаналізувати у зв'язку з відсутністю статистичних даних

Джерело: сформовано автором за даними статистичних збірників «Діяльність суб'єктів господарювання», «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва» за відповідні роки

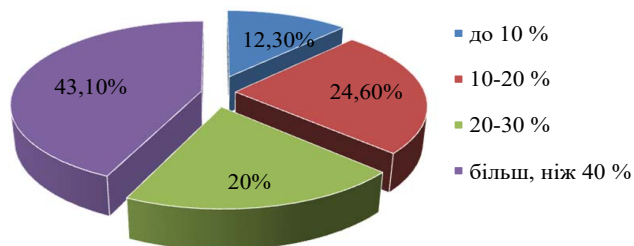

Рис. 1. Структура вибірки підприємств торгівлі України за часткою використання власного капіталу у фінансуванні оборотних активів у 2018 році, % підприємств вибірки

Джерело: сформовано автором за результатами анкетного опитування вибірки підприємств торгівлі України

Таблиця 2

Структура вибірки підприємств торгівлі України за часткою використання власного капіталу у фінансуванні оборотних активів у розрізі їх видів та розмірів у 2018 році, %

Тип підприємства	Частка використання власного капіталу, %				Σ
	До 10%	10-20%	20-30%	Більше 40%	
Великі підприємства	25	50	25	0	100
Середні підприємства	0	50	33,30	16,70	100
Малі підприємства	14,30	16,30	16,30	53,10	100
Оптові підприємства	9,20	25,90	24,10	40,70	100
Роздрібні підприємства	24,30	18,20	0	54,50	100
Продовольчі підприємства	14,20	28,60	28,60	28,60	100
Непродовольчі підприємства	11,80	23,50	17,60	47,10	100
Загалом по вибірці	12,30	24,60	20	43,10	100

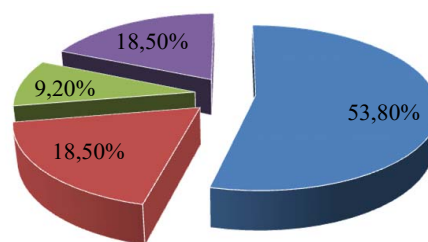
Джерело: сформовано автором за результатами анкетного опитування вибірки підприємств торгівлі України

Згідно з даними табл. 2, підприємства торгівлі різних розмірів по-різному фінансують оборотні активи. Так, половина великих підприємств для фінансування лише 10–20% оборотних активів використовує власний капітал. Чверть великих підприємств торгівлі вибірки фінансує до 10% оборотних активів за рахунок власного капіталу, чверть – 20–30%. Половина середніх підприємств фінансує 10–20% оборотних активів за рахунок власних фінансових ресурсів, 33,3% таких підприємств фінансують власним оборотним капіталом 20–30% оборотних активів, а 16,7% середніх підприємств використовують власні ресурси для фінансування більше 40% оборотних активів. Більше половини малих підприємств фінансує більше 40% оборотних активів за рахунок власного капіталу.

Визначені тенденції свідчать про те, що переважно малі підприємства використовують власні ресурси для фінансування оборотних активів, питома вага оборотних активів таких підприємств щодо вибірки становить лише 4,22%. Розподіл підприємств на оптові та роздрібні й продовольчі та непродовольчі не показав суттєвих дисбалансів у використанні власного капіталу під

час фінансування оборотних активів. Отже, з огляду на те, що найбільшу частку оборотних активів мають оборотні активи великих підприємств, проте вони фінансують не більше 30% оборотних активів, використовуючи власний оборотний капітал, рівень забезпечення поточної діяльності власним оборотним капіталом генеральної сукупності підприємств є низьким.

Анкетування вибірки підприємств показало, що, крім частки власних фінансових ресурсів, підприємства застосовують також інші джерела фінансування оборотних активів (рис. 2).

Власний капітал
Комерційний кредит

Короткостроковий кредит
Довгостроковий кредит

Рис. 2. Структура вибірки підприємств торгівлі України залежно від переважання джерел фінансування оборотних активів у 2018 році, % підприємств вибірки

Джерело: сформовано автором за результатами анкетного опитування вибірки підприємств торгівлі України

Як показало дослідження, 53,8% підприємств вибірки віддають перевагу використанню переважно власних фінансових ресурсів у структурі джерел фінансування оборотних активів. По 18,5% підприємств вибірки віддають перевагу фінансуванню оборотних активів за рахунок короткострокового та довгострокового кредиту. Найменшу частку вибірки (9,2%) становлять підприємства, основним джерелом фінансування оборотних активів яких є товарний кредит. Розглянемо структуру вибірки підприємств щодо пріоритетних джерел фінансування оборотних активів у розрізі їх розмірів та видів торгівлі (табл. 3).

Згідно з даними табл. 3, розподіл підприємств за розмірами показав помітні відмінності в переважанні джерел фінансування оборотних активів. Так, половина великих та середніх підприємств задля цього використовує довгостроковий кредит, 67,3% малих підприємств фінансують оборотні активи за рахунок власного капіталу. Розподіл підприємств вибірки на оптові та роздрібні, а також продовольчі та непродовольчі показав, що найбільшу частку кожної з таких груп підприємств складають ті, що фінансують оборотні активи за рахунок власних фінансових ресурсів, фінансування їх оборотних активів за рахунок позикових джерел розподілилося відносно рівномірно та коливалося в межах 20% з незначними відхиленнями. Лише в роздрібних та продовольчих підприємствах відмінності в частках підприємств, що фінансують оборотні активи за рахунок товарних кредитів, були більше приблизно на 15%, ніж у оптових та непродовольчих підприємствах вибірки. Визначені тенденції свідчать про найбільшу залежність структури джерел фінансування оборотних активів від розміру підприємства.

Таблиця 3
Структура вибірки підприємств торгівлі України
залежно від переважання джерел фінансування
оборотних активів у 2018 році, %

Тип підприємства \ Джерело фінансування ОА	Власний капітал	Короткостроковий кредит	Товарний кредит	Довгостроковий кредит	Σ
Великі підприємства	0	25	25	50	100
Середні підприємства	16,70	33,30	0	50	100
Малі підприємства	67,30	14,20	10,20	8,30	100
Оптові підприємства	57,40	18,50	5,60	18,50	100
Роздрібні підприємства	36,30	18,20	27,30	18,20	100
Продовольчі підприємства	28,60	28,60	21,40	21,40	100
Непродовольчі підприємства	60,80	15,70	5,80	17,70	100
Загалом по вибірці	53,80	18,50	9,20	18,50	100

Джерело: сформовано автором за результатами анкетного опитування вибірки підприємств торгівлі України

Таким чином, фінансування оборотних активів здійснюється під впливом низки факторів. Для більш глибокого аналізу процесу фінансування оборотних активів здійснимо кількісний розрахунок впливу основних факторів на коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власним оборотним капіталом як один з основних індикаторів ефективності фінансування оборотних активів.

Для проведення якісного кореляційного аналізу визначимо вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, які, на нашу думку, найсильніше впливають на коефіцієнт забезпечення поточної діяльності ВОК та містять з ним стохастичні зв'язки. Під час визначення факторів для аналізу виключимо ті, що формують детермінований зв'язок із результативним показником (обсяг оборотних активів та поточні фінансові зобов'язання). До факторів кореляційної моделі віднесемо зовнішні (температура приросту інфляції, темп приросту ВВП, темп приросту облікової ставки Національного банку України, темп приросту доходів населення) та внутрішні (температура приросту обсягу реалізованої продукції, чистого прибутку, собівартості реалізованої продукції та власного капіталу).

За результатами кореляційного аналізу (табл. 4) помітно найбільший вплив на результативний показник темпу приросту облікової ставки НБУ, темпу приросту індексу інфляції, що показали обернено пропорційний зв'язок. Ми вважаємо, що вищезазначені

Таблиця 4

Кореляційний аналіз залежності коефіцієнта забезпечення поточної діяльності
ВОК вибірки підприємств торгівлі України від основних факторів у 2013–2018 роках

	Тпр коеф. забезп. пот. д-сті ВОК	Тпр облікової ставки НБУ	Тпр індексу інфляції	Тпр ВВП	Тпр доходів насел.	Тпр обсягу реаліз. прод.	Тпр чистого приб.	Тпр собів. реаліз. прод.	Тпр ВК
Тпр коеф. забезп. поточної д-сті ВОК	1								
Тпр облікової ставки НБУ	-0,86	1							
Тпр індексу інфляції	-0,79	0,92	1						
Тпр ВВП	0,17	-0,16	-0,23	1					
Тпр доходів населення	0,22	-0,33	-0,49	0,79	1				
Тпр обсягу реаліз. продукції	0,46	-0,05	-0,19	0,05	0,22	1			
Тпр чистого прибутку	0,77	-0,71	-0,65	0,54	0,69	0,46	1		
Тпр собів. реаліз. прод.	0,11	0,32	0,24	-0,09	0,01	0,90	0,20	1	
Тпр ВК	-0,51	0,55	0,75	-0,16	-0,17	-0,07	-0,13	0,32	1

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України, Національного банку України та фінансової звітності вибірки підприємств торгівлі України

Таблиця 5

Результати регресійного аналізу впливу основних факторів
на коефіцієнт забезпечення поточної діяльності ВОК у 2013–2018 роках

Результативний показник	Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності ВОК
Фактори впливу	Температура обсягу реалізованої продукції (X1); температура приросту чистого прибутку (X2); температура приросту власного капіталу (X3); температура приросту облікової ставки (X4)
Множинний коефіцієнт кореляції R	0,956
Коефіцієнт детермінації R ²	0,915
Рівень зв'язку	Високий
Залежність результативного показника від виділених факторів	91,5%
Регресійне рівняння	$Y = 35,87 + 1,114X1 - 0,01X2 - 6,9X3 - 1,73X4$

Джерело: сформовано автором за даними фінансової звітності вибірки підприємств торгівлі України

зв'язки є об'єктивними, адже приріст кредитної ставки або вартості грошових коштів зумовлює зростання вартості позикового капіталу, що застосовується для фінансування оборотних активів, знижуючи частку власного капіталу у фінансуванні оборотних активів. Однак виокремлені вище фактори є зовнішніми, що свідчить про неможливість конкретного підприємства змінювати їх.

Серед застосованих у кореляційному аналізі внутрішніх факторів розраховано помітний вплив приросту чистого прибутку вибірки підприємств, обсягу їх реалізованої продукції на рівень забезпечення поточної діяльності ВОК, а також темпу приросту обсягу власного капіталу підприємства, який є джерелом фінансування оборотних активів.

Задля проведення більш глибокого аналізу впливу факторів, що показали кореляційні зв'язки з результативним показником, доповнено проведений аналіз побудованою моделлю регресії, результати якої містяться у табл. 5.

Проведений регресійний аналіз показав досить щільну залежність між коефіцієнтом забезпечення поточної діяльності ВОК та включеними в модель факторами (власним капіталом, чистим прибутком, обсягом реалізованої продукції, обліковою ставкою НБУ), множинний $R = 0,95,6$. За результатами аналізу з'ясовано, що залежність результативного показника від включених у регресійну модель факторів складає 91,5% ($R^2 = 0,915$), лише 8,4% обумовлені іншими, не включеними в модель, факторами. За результатами кореляційного аналізу можемо зробити висновок про високий зв'язок темпу приросту інфляції з результативним показником, що також містить досить

щільні взаємозв'язки з обліковою ставкою НБУ та власним оборотним капіталом, тому задля уникнення колінеарності між факторами темп приросту інфляції не включено до регресійної моделі. Разом із виключенням колінеарності задля підвищення якості моделі здійснено її перевірку на адекватність із застосуванням F , тобто критерія Фішера, згідно з якою $F_{\text{факт}} = 15,9$, $F_{\text{табл}} = 0,22$. Отже, для побудованої моделі справдилася нерівність $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, що свідчить про досить високий рівень статистичної значущості цієї моделі регресії.

Висновки. Проведений аналіз сучасного стану фінансування оборотних активів показав низький рівень забезпечення поточної діяльності підприємств торгівлі України власним оборотним капіталом. Причинами такого стану фінансування оборотних активів є низький рівень застосування великими підприємствами, що, відповідно, характеризуються великими обсягами оборотних активів, власних фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів. На рівень забезпечення поточної діяльності підприємств торгівлі ВОК найсильніше впливають зміна обсягу реалізованої продукції, чистого прибутку, власного капіталу підприємства та зміна облікової ставки НБУ. Як показали результати анкетного опитування, на рівень забезпечення їх поточної діяльності власним оборотним капіталом впливають також розмір підприємства, його спеціалізація, вид торгівлі тощо.

Подальші наукові дослідження цієї проблематики будуть стосуватися визначення оптимальної політики фінансування оборотних активів з огляду на визначені фактори впливу для підприємств торгівлі України.

Список використаних джерел:

1. Бланк І.О. Основи фінансового менеджменту. 3-тє вид., переробл. і доп. Москва : Омега-Л, 2011. 656 с.
2. Довбня С.Б., Разгоняєва Т.М. Факторингове фінансування оборотних активів підприємства: особливості та перспективи. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2006. № 2. С. 25–33.
3. Зубков С.О. Критерії ефективності політики фінансування оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 2. С. 122–130.
4. Нагаєва Г.О. Обґрунтування показників ефективності політики фінансування оборотних активів. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. № 185. С. 183–290.
5. Стецюк П.А. Методичний інструментарій оцінки ефективності оборотних активів підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 3 (25). С. 13–19.
6. Власова Н.О. та ін. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі : монографія. Харків : ХДУХТ, 2014. 258 с.
7. Філіпенко О.М., Мілаш І.В. Систематизація джерел фінансування оборотних активів підприємств торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 2. С. 105–113.
8. Шим Дж.К., Сигел Дж.Г. Финансовый менеджмент / пер. с англ. Москва : Филинь, 1996. 400 с.

References:

1. Blank I.O. (2011) *Osnovy finansovogo menedzhmenta* [Fundamentals of Financial Management]. Moscow: Omega-L (in Russian).
2. Dovbnya S.B., Razghoniaeva T.M. (2006) Faktorynhove finansuvannia oborotnykh aktyviv pidpriemstva: osoblyvosti ta perspektyvy [Factoring financing of current assets of the enterprise: features and prospects]. *Economic Bulletin of the National Mining University*, vol. 2, pp. 25–33.
3. Zubkov S.O. (2012) Kryterii efektyvnosti polityky finansuvannia oborotnykh aktyviv pidpriemstva [Criteria for the effectiveness of the company's current assets financing policy]. *Economic strategy and prospects for the development of trade and services*, vol. 2, pp. 122–130.
4. Nahaieva H.O. (2017) Obgruntuvannia pokaznykiv efektyvnosti polityky finansuvannia oborotnykh aktyviv [Substantiation of indicators of efficiency of current assets financing policy]. *Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture*, vol. 185, pp. 183–290.
5. Stetsiuk P.A. (2018) Metodychni instrumentarii otsinky efektyvnosti oborotnykh aktyviv pidpriemstva [Methodical tools for assessing the effectiveness of current assets of the enterprise]. *Economy. Management. Business*, vol. 3 (25), pp. 13–19.
6. Vlasova N.O. ta in. (2014). Upravlinnja oborotnymy aktyvamy na pidpriemstvakh rozdrubnoi' torghvli [Management of current assets at retail enterprises]. Harkiv: HDUHT (in Ukrainian).
7. Fylypenko O.M., Milash I.V. (2012) Systematyzatsiia dzherel finansuvannia oborotnykh aktyviv pidpriemstv torhivli [Systematization of sources of financing of current assets of trade enterprises]. *Economic strategy and prospects for trade and services*, vol. 2, pp. 105–113.
8. Shym Dzh.K., Syhel Dzh.H. (1996) *Fynansovii menedzhment* [Financial Management]. Moskva : Fylyn. (in Russian)